

JAMOATCHILIK NAZORATI FAOLIYATINING MAHALLA MASKANLARIDAGI O'RNI

Xidirov Furqat Shukurullayevich

Annotatsiya: Harakatlar strategiyasi, “Jamoatchilik nazorati to‘g‘risida”gi qonuni, “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi qonuni, ichki ishlar organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratining samarali tizimini shakllantirish muammosi ichki ishlar organlariga fuqarolarning hayoti, sog‘lig‘i, huquq va erkinliklari, mulk va jamiyat manfaatlarini jinoiy va boshqa qonunga xilof tajovuzlardan himoya qilishga qaratilgan vazifalar va boshqalar.

Аннотация: Стратегия действий, Закон «Об общественном контроле», Закон «Об органах внутренних дел», проблема формирования эффективной системы общественного контроля за деятельностью органов внутренних дел, возложенные на органы внутренних дел задачи по защите жизни, здоровья, прав и свобод граждан, собственности и интересов общества от преступных и иных противоправных посягательств и др.

Abstract: The Strategy of Actions, the Law "On Public Control", the Law "On Internal Affairs Bodies", the problem of forming an effective system of public control over the activities of internal affairs bodies, the tasks assigned to internal affairs bodies to protect the lives, health, rights and freedoms of citizens, property and the interests of society from criminal and other unlawful encroachments, etc.

Mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan 2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasining birinchi yo‘nalishida jamoatchilik nazorati mexanizmlarini amalda tatbiq etish, fuqarolik jamiyati institutlari hamda ommaviy axborot vositalari rolini kuchaytirish vazifasi belgilab berilgan. Xususan, bu borada, O‘zbekiston Respublikasining “Jamoatchilik nazorati to‘g‘risida”gi qonuni (2018-yil 12-aprel) qabul qilinganligi mamlakatimizda fuqarolik jamiyati institutlari faoliyatining ijtimoiylashuvi hamda korrupsiyaga qarshi kurashning yangi bosqichini boshlab berdi.

Ma’lumki, ichki ishlar organlari faoliyatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri fuqarolik jamiyati institutlari bilan konstruktiv muloqotni amalga oshirishga qaratilgan jamoatchilik nazoratini samarali yo‘lga qo‘yish hisoblanadi. Shu bois, mamlakatimiz Prezidentining 2017-yil 10-apreldagi “Ichki ishlar organlarining faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishni ta’minlashda ularning mas’uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5005-son Farmonida ichki ishlar organlari faoliyatida qonuniylilikni ta’minlashga qaratilgan jamoatchilik

nazoratini kuchaytirish vazifasi alohida belgilab berildi”¹.

Aytish o‘rinliki, ichki ishlar organlari va jamiyat o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarning xususiyati mamlakatdagi ijtimoiy-siyosiy vaziyatning muhim ko‘rsatkichlaridan biri hisoblanadi, chunki aholi ichki ishlar organlari misolida davlat vakilini ko‘radi. Shu boisdan bejizga emas, Prezident Shavkat Mirziyoyev 2017-yilning 9-fevral kuni ichki ishlar organlari faoliyatida, tizimda mavjud muammo va kamchiliklarni aniqlash va bartaraf etish, istiqboldagi vazifalarni belgilab olishga bag‘ishlangan videoselektor yig‘ilishida so‘zlagan nutqida “Ichki ishlar organlari shunday ishlashi kerakki, toki xalq davlatdan rozi bo‘lsin”, deb alohida ta’kidlagan. Buning zahirida ichki ishlar organlariga yuksak mas’uliyat yuklatilishi barobarida davlatning xalq bilan bevosita ish olib boruvchi vakili – ichki ishlar organlari xodimlariga, ham ishonch, ham yuksak mas’uliyatni his etgan holda xalq manfaati yo‘lida fidoiylilik bilan xizmat qilish vazifasini yuklaydi. Shuning uchun ham ichki ishlar organlari faoliyati ustidan samarali jamoatchilik nazoratining o‘rnatilishi fuqarolarning davlatga bo‘lgan ishonchini oshirishga xizmat qiladi.

Chunonchi, ichki ishlar organlari faoliyati ustidan samarali jamoatchilik nazoratini amalga oshirish orqali, jamiyat uchun muhim bo‘lgan maqsadlarga erishiladi, ya’ni u orqali ichki ishlar organlari faoliyatida inson huquqlari va erkinliklarining himoya qilinishi, fuqarolar va jamoatchilik tashkilotlarining qonuniy manfaatlarini ro‘yobga chiqarishga qaratilgan qarorlar qabul qilinishida jamoatchilik fikrining inobatga olinishi ta’minlanadi. Aynan jamoatchilik nazorati ichki ishlar organlari faoliyatida qonun ustuvorligini ta’minlash, uning faoliyati samaradorligini oshirish, qonunga xilof va jamoat manfaatlariga zid bo‘lgan qarorlarni qabul qilish va amalga oshirish xavfini bartaraf etishning muhim vositasi hisoblanadi.

Shuni qayd etish joizki, jamoatchilik nazoratini amalga oshirishda huquqiy me’yorlar poydevor vazifasini bajaradi. Huquqiy me’yorlarning asos vazifasini bajarishi jamoatchilik nazoratining har bir qadami mavjud hujjatlar asosida qo‘yilishini taqozo etadi.

Jumladan ichki ishlar organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazorati O‘zbekiston Respublikasining Jamoatchilik nazorati to‘g‘risidagi qonuni talablari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 4-iyuldagi “Davlat organlari huzurida jamoatchilik kengashlari faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3837-son qarori, 2020-yil 16-apreldagi “O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Jamoatchilik palatasini tashkil etish to‘g‘risida”gi PF-5980-son Farmoni hamda Ichki ishlar vazirining 2018-yil 28-martdagi “Ichki ishlar vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”gi 83-sonli, 2018-yil 15-iyundagi “O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Davlat yo‘l harakati xavfsizligi xizmati huzuridagi

¹ O‘zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi 2016-yil 16-sentabrdagi O‘RQ-407-son Qonuni // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami. – 2016. – № 38. – 438-m.

Jamoatchilik kengashi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 164-sonli, 2018-yil 20-iyundagi "Ichki ishlar vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi tarkibini tuzish haqida"gi 165-sonli, 2019-yil 14-noyabrdagi "Ichki ishlar vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi faoliyatini takomillashtirish to'g'risida"gi 381-son buyruqlari va boshqa hujjatlar asosida amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasining 2017-yil 16-sentyabrdagi "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi qonunida ichki ishlar organlarining jamoatchilik nazorati ob'ektlariga aniqlik kiritilmagan, garchi, ushbu Qonunning 9-moddasi (Ochiqlik va shaffoflik prinsipi) jismoniy va yuridik shaxslarga qonun hujjatlarida belgilangan tartibda foydalanilishi qonun bilan cheklangan axborotlardan tashqari ichki ishlar organlarining faoliyati haqida, shuningdek jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlari hamda qonuniy manfaatlariga bevosita daxldor bo'lgan haqqoniy axborotni olish huquqini beradi.

Vaholanki, jamoatchilik nazorati ob'ektini tegishli normativ hujjatda aniq ifodalanmasligi olimlar tomonidan bahs-munozara²ga sabab bo'layotgan holatdan hisoblanadi. Chunki sub'ekt tomonidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirishdan qanday maqsad ko'zlanganligini va uning muayyan sohaning aynan qaysi ob'ektiga yo'nalganligi anglanmasdan turib, kutilgan natijaga erishib bo'lmaydi. Ammo, yuqorida ta'kidlaganimizdek, biror bir normativ hujjatda ichki ishlar organlarining qaysi tuzilmalari faoliyati jamoatchilik nazoratining ob'ekti bo'lishi mumkinligi hamda ularning jamoatchilik nazorati sub'ektlari bilan hamkorligini ta'minlashga oid alohida tartib nazarda tutilmagan. Shundan kelib chiqib, ichki ishlar organlari faoliyatida jamoatchilik nazorati ob'ekti haqida gapirilganda, avvalambor, ichki ishlar organlari tizimi haqida batafsil tassavvurga ega bo'lish talab etiladi. Binobarin, ushbu sohada jamoatchilik nazorati ob'ektini aniq belgilash uchun mamlakatimizning ma'muriy-hududiy tuzilishi va shunga mos tarzda shakllantirilgan ichki ishlar organlarining ma'muriy tizimlashtirilganligini tahlil qilish lozim bo'ladi.

Ma'lumki, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 68-moddasiga muvofiq, O'zbekiston Respublikasi viloyatlar, tumanlar, shaharlar, shaharchalar, qishloqlar, ovullar, shuningdek Qoraqalpog'iston Respublikasidan iborat. Shunga muvofiq ichki ishlar organlarida vertikal va gorizontal boshqarish tizimini joriy qilish hamda mamlakatimizning ma'muriy-hududiy tuzilishi bo'yicha aholiga samarali xizmat ko'rsatadigan va jinoyatchilikka qarshi kurashishga qaratilgan hududiy tuzilmalari shakllantirilgan. Shu nuqtai nazardan, "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonunga muvofiq (13- modda), "Ichki ishlar organlari tizimiga O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Qoraqalpog'iston Respublikasi Ichki

² Xoliqova Sh.A. Jamoatchilik nazorati shakllari va ularni yanada takomillashtirish muammolari // Huquqiy tadqiqotlar jurnali. –2019. – №2. – B. 52- 60;

Криская М.С. Объекты и субъекты общественного контроля за деятельностью полиции в условиях детсентрализации государственного управления // Вестник ДВЮИ МВД России. – 2016. – № 3 (36). – С. 98-105.

ishlar vazirligi, Toshkent shahar ichki ishlar bosh boshqarmasi, viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari, tumanlar va shaharlar ichki ishlar boshqarmalari (bo'limlari), transportda xavfsizlikni ta'minlash boshqarmalari (bo'limlari), jazoni ijro etish muassasalari, ichki ishlar organlarining o'ta muhim va toifalangan ob'ektlardagi bo'linmalari, shaharcha ichki ishlar bo'linmalari va ichki ishlar organlarining tayanch punktlari, shuningdek ta'lim va tibbiyot muassasalari, ichki ishlar organlari zimmasiga yuklatilgan vazifalarni bajarish uchun tashkil etiladigan boshqa bo'linma va tashkilotlar, shuningdek, o'z faoliyatida O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining harbiy xizmatchilari uchun qonun hujjatlarida belgilangan tartibda huquqlar va imtiyozlardan foydalanadigan qorovul qo'shinlari hamda xalqaro aeroportlarda xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha qo'shinlar kiritilgan.

Ko'rib turganimizdek, bunday yondoshuv, albatta, keng ko'rinishga ega, ammo samarali jamoatchilik nazoratini amalga oshirish oldida turgan vazifalar majmui, bunday ob'ektlar tizimiga muayyan sohaning barcha tuzilmalarini maksimal darajada kiritilishini taqozo etadi. Demak, ichki ishlar organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratining ob'ekti sifatida O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, uning sohaviy va hududiy tuzilmalari, shuningdek ichki ishlar organlari zimmasiga yuklatilgan vazifalarni bajarish uchun tashkil etilgan boshqa bo'linma va tashkilotlarni kiritishimiz mumkin.

"Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi qonunning 7-moddasiga muvofiq, ichki ishlar organlari huquqni muhofaza qiluvchi organ hisoblanadi. Shu jihatdan, Ichki ishlar vazirligi davlat va fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va aholini mamlakatdagi kriminogen vaziyat, huquq-tartibotni muhofaza qilish va jamoat xavfsizligini ta'minlash holati, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish bo'yicha ko'rilayotgan chora-tadbirlar, shuningdek Vazirlik va ichki ishlar organlari zimmasiga yuklatilgan boshqa vazifalarning amalga oshirilishi to'g'risida tizimli ravishda xabardor qilib boradi. Shuning uchun, ichki ishlar organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratining samarali tizimini shakllantirish muammosi ichki ishlar organlariga fuqarolarning hayoti, sog'lig'i, huquq va erkinliklari, mulk va jamiyat manfaatlarini jinoiy va boshqa qonunga xilof tajovuzlardan himoya qilishga qaratilgan vazifalar ijrosini samarali hal qilish bilan bevosita bog'liqdir. Biroq, ichki ishlar organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirishning asosiy ob'ektlaridan tashqari, huquqni muhofaza qilish funksiyasi yuklatilmagan uning tarkibiy tuzilmalaridan iborat bo'lgan qo'shimcha ob'ektlarini ham ajratish talab etiladi. Ayni paytda bunday tuzilmalar Ichki ishlar vazirligining markaziy apparati va hududiy bo'linmalarining faoliyat ko'rsatishini ta'minlashga qaratilgan faoliyat olib boradi. Masalan, Ichki ishlar vazirligining Kadrlar bosh boshqarmasi, Moliya va moddiy-texnika ta'minoti bosh boshqarmasi, Tibbiyot boshqarmasi, Axborot texnologiyalari, aloqa va axborotni himoyalash boshqarmasi, Ichki ishlar vazirligining ta'lim muassasalari va boshqa shu

kabilar bunga misol bo'la oladi. Shu sababli, jamoatchilik nazorati nafaqat ichki ishlar organlarining huquqni muhofaza qilish faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lib qolmasdan, balki uning mazkur yo'nalish bilan bog'liq bo'lmagan boshqa sohalariga ham qaratilishi lozimdir.

Bundan tashqari, e'tiborga olish kerakki, ichki ishlar organlari o'z funksiyasiga ko'ra maxfiy ma'lumotlar bilan ishlaydigan bo'linmalariga ham ega hisoblanadi. Shu bois ichki ishlar organlarining bunday bo'linmalari faoliyati jamoatchilik nazoratining ob'ekti bo'lishi mumkin emas yoki u ma'lum darajada cheklangan xususiyatga ega bo'ladi. Zero, "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonunga muvofiq, "Jamoatchilik nazorati sub'ektlarining axborot olishga bo'lgan huquqi, agar mazkur axborot shaxsga doir ma'lumotlar yoxud davlat sirlarini yoki qonun bilan qo'riqlanadigan boshqa sirni tashkil etuvchi ma'lumotlar jumlasiga kiritilgan bo'lsa, cheklanishi mumkin".

Biz ko'rib chiqadigan dolzarb masalalardan yana biri ichki ishlar organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazorati o'rnatishi mumkin bo'lgan sub'ektlar muammosi hisoblanadi.

Qonunchilikka ko'ra, ichki ishlar organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazorati turli sub'ektlar tomonidan amalga oshirilishi mumkin. Xususan, "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonunda (9-modda) "Ichki ishlar organlari o'z faoliyatini ochiq va shaffof tarzda, davlat organlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, boshqa tashkilotlar va fuqarolar, shuningdek ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlikda amalga oshiradi"³, deb belgilangan. Bundan tashqari, "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonunning 3-moddasida, O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, shuningdek qonun hujjatlarida belgilangan tartibda ro'yxatga olingan nodavlat notijorat tashkilotlari, ommaviy axborot vositalari jamoatchilik nazorati sub'ektlari sifatida nazarda tutilgan. Shuningdek, ushbu normaga muvofiq jamoatchilik nazorati jamoatchilik kengashlari, komissiyalari va boshqa jamoatchilik tashkiliy tuzilmalari tomonidan ham qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshirilishi mumkinligi ko'rsatilgan.

Ko'rib turganimizdek, qonunda jamoatchilik nazorati sub'ektlariga davlat organlaridan holi va ulardan deyarli mustaqil bo'lgan toifadagi sub'ektlar kiritilgan. Ammo qayd etish kerakki, yuridik adabiyotlarda jamoatchilik nazorati sub'ektlari borasida yagona to'xtamga kelinmagan. Jumladan, bu borada I.O.Skvirskiy, "Jamoatchilik nazorati sub'ektlari faqat muayyan davlatning fuqarosi bo'libgina qolmasdan, balki unga chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ham

³ O'zbekiston Respublikasining "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi 2016 yil 16 sentabrdagi O'RQ-407-son Qonuni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – 2016. – № 38. – 438-m.

kiritilishi lozim”⁴, deb yozadi. Ammo biz jamoatchilik nazorati muayyan davlatda iste’qomat qiluvchi fuqarolar va jamoatchilik manfaatlariga qaratilishini inobatga olib, ushbu fikrni, qo’llab-quvvatlamaymiz.

Bundan tashqari, A.B.Didikin “Jamoatchilik nazorati sub’ektlari qatoriga inson huquqlari, bola huquqlari va tadbirkorlik sub’ektlari huquqlarini himoya qilish bo’yicha vakillarni ham kiritish lozim”⁵ligini tavsiya qiladi. Garchi, mamalakatimizda Oliy Majlisning inson huquqlari bo’yicha vakili, bola huquqlari bo’yicha vakili hamda O’zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Tadbirkorlik sub’ektlarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish bo’yicha vakilining vakolatlari va huquqlari tegishli qonun hujjatlarida aniq belgilanganligi hamda ular tegishli davlat organi tomonidan lavozimga tayinlanishini inobatga olib, jamoatchilik nazorati sub’ektlari qatoriga kiritishni maqsadga muvofiq emas, deb hisoblaymiz.

Shuningdek, O.S.Sokolova “Ommaviy axborot vositalari jamoatchilik nazorati sub’ekti bo’lishi mumkin emas, chunki ular axborot tarqatish vositasi hisoblanadi xolos”⁶, deb yozadi. M.S. Kriskaya esa, “Davlat ommaviy axborot vositalari va davlat byudjetidan to’la yoki qisman moliyalashtiriladigan ommaviy axborot vositalarini jamoatchilik nazorati sub’ekti deb hisoblamaslik lozimligini”⁷ bildiradi.

Shu o’rinda, aytish joizki, mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2017-yil 3-avgust kuni milliy madaniyatimiz namoyandalari, ijod ahli bilan uchrashuvida bu sohadagi ijodkorlarga nisbatan “Nima uchun madaniy hayotimizda tanqidiy ruh sezilmaydi? Sog’lom tanqid, bahs va tortishuv bo’lmagan joyda chinakam ijod bo’lishi mumkinmi o’zi?”⁸ deb murojaat qilganligini eslash diqqatga sazovordir. Chunki, bahs-munozara, oshkoralik, shaffoflik bo’lmagan joyda hech qachon taraqqiyot, rivojlanish bo’lmaydi. Zero, oshkoralik korrupsiya yoki fuqarolarning huquq va manfaatlarini buzilishini oldini oladi, bu sohadagi mavjud muammolarga haqqoniy va o’z vaqtida yechim topadi. Shu bois fikrimizcha, mamlakatimizda axborot va so’z erkinligini ta’minlash, mamlakat media-bozorini rivojlantirish orqali ommaviy axborot vositalarini tom ma’nodagi “to’rtinchi hokimiyat” darajasiga yetkazishga qaratilgan keng ko’lamli islohotlar amalga oshirilayotganligini inobatga olib, ommaviy axborot vositalari davlat yoki nodavlat xususiyatga ega bo’lishi yoxud davlat byudjetdan moliyalashtirilishi yoki moliyalashtirilmasligidan qat’i nazar jamoatchilik nazorati subekti sifatida tan

⁴ Сквирский И.О. Понятие и основные признаки общественного контроля в современной административно-правовой доктрине Украины // Административное право и процесс. – 2013. – № 4. – с. 65-66.

⁵ Дидикин А.Б. Правовые формы участия граждан в общественном контроле // Гражданское общество в России и за рубежом. – 2015. – № 1. – С. 122-127.

⁶ Соколова О.С. Правовое регулирование участия граждан в общественном контроле // Административное и муниципальное право. – 2015. – № 2. – С. 61-63

⁷ Криская М.С. Объекты и субъекты общественного контроля за деятельностью полиции в условиях децентрализации государственного управления // Вестник ДВЮИ МВД России. – 2016. – № 3 (36). – С. 98-105.

⁸ Mirzieyov Sh.M. Adabiyot va san’at, madaniyatni rivojlantirish – xalqimiz ma’naviy olamini yuksaltirishning mustahkam poydevoridir. Xalq so’zi. – 2017. – 4 sent.

olinishi maqsadga muvofiqdir.

Demak, aytilganlardan kelib chiqqan holda, ichki ishlar organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazorati to'g'ridanto'g'ri O'zbekiston Respublikasining fuqarolari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari hamda qonun hujjatlarida belgilangan tartibda ro'yxatga olingan nodavlat notijorat tashkilotlari, ommaviy axborot vositalari, shuningdek, jamoatchilik kengashlari, komissiyalari va boshqa jamoatchilik tashkiliy tuzilmalari tomonidan amalga oshirilishi mumkin. Negaki, ushbu sub'ektlar ichki ishlar organlarining ayrim xodimlari tomonidan yo'l qo'yilgan xato va kamchiliklar, qonun buzilish holatlari to'g'risida ob'ektiv va ishonchli ma'lumot olishdan manfaatdor hisoblanadi. Zotan, fuqarolar jamoatchilik nazoratiga oid tadbirlarni o'tkazish uchun ko'proq manfaatdor bo'ladilar, chunki davlat hokimiyati organlari tomonidan qonun buzilish holatlarining oqibatlari birinchilardan bo'lib ularga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ham aynan fuqarolar davlat organlarini mavjud qonunbuzilish holatlariga nisbatan e'tiborini qarata olishlari va ularni barataraf etishga yo'naltira olishlari mumkin. Garchi, O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi shaxs bilan davlatning doimiy siyosiy-huquqiy aloqasini belgilab beruvchi mezondirki, bu aloqa ularning o'zaro huquqlari va burchlarida ifodalanadi⁹. Negaki, fuqarolarning ichki ishlar organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirish jarayoniga jalb qilish orqali jamoatchilikning ichki ishlar organlariga bo'lgan ishonchini oshirish, ichki ishlar organlari xodimlarining korrupsion xatti-harakatlariga nisbatan murosasizlik kayfiyatini shakllantirish hamda ichki ishlar organlari faoliyati samaradorligini oshirish kabi muhim vazifalar hal qilinadi.

Shu sababdan jamoatchilik nazorati sub'ektlari qatorida O'zbekiston Respublikasining fuqarolari alohida o'ringa ega hisoblanadi. Ular o'z navbatida jamiyat va davlat ishlarini boshqarishda bevosita hamda o'z vakillari orqali ishtirok etish huquqiga ega. Bunday ishtirok etish davlat organlarining faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini rivojlantirish va takomillashtirish yo'li bilan amalga oshiriladi. Fuqarolar jamoatchilik nazoratini amalga oshirishda bevosita yoki jamoat birlashmalari, boshqa nodavlat notijorat tashkilotlari tarkibida ham ishtirok etish huquqiga ega. Ayni paytda fuqarolarning jamoatchilik nazoratida ishtirok etishi erkin va ixtiyoriy bo'lishi lozim. Hech kim fuqaroga uni jamoat nazoratida qatnashishga majburlash uchun ta'sir o'tkazishga, shuningdek uning jamoat nazoratida ishtirok etish huquqini amalga oshirishga to'sqinlik qilishga haqli emas.

⁹ Nurmuxammedova G.B. Ichki ishlar organlarida korrupsiyaga qarshi kurashishda jamoatchilik nazorati sub'ektlarining vakolatlari // Huquqiy tadqiqotlar jurnali. –2018. – №7. – B. 51.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. // <https://lex.uz/docs/6445145>
2. O‘zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi 2016-yil 16-sentabrda O‘RQ-407-son Qonuni // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami. – 2016. – № 38. – 438-m.
3. Xoliqova Sh.A. Jamoatchilik nazorati shakllari va ularni yanada takomillashtirish muammolari // Huquqiy tadqiqotlar jurnali. –2019. – №2. – B. 52- 60;
4. Криская М.С. Объекты и субъекты общественного контроля за деятельностью полиции в условиях децентрализации государственного управления // Вестник ДВЮИ МВД России. – 2016. – № 3 (36). – С. 98-105.
5. Сквирский И.О. Понятие и основные признаки общественного контроля в современной административно-правовой доктрине Украины // Административное право и процесс. – 2013. – № 4. – с. 65-66.
6. Дидикин А.Б. Правовые формы участия граждан в общественном контроле // Гражданское общество в России и за рубежом. – 2015. – № 1. – С. 122-127.
7. Соколова О.С. Правовое регулирование участия граждан в общественном контроле // Административное и муниципальное право. – 2015. – № 2. – С. 61-63
8. Криская М.С. Объекты и субъекты общественного контроля за деятельностью полиции в условиях децентрализации государственного управления // Вестник ДВЮИ МВД России. – 2016. – № 3 (36). – С. 98-105.
9. Mirziyoyev Sh.M. Adabiyot va san’at, madaniyatni rivojlantirish – xalqimiz ma’naviy olamini yuksaltirishning mustahkam poydevoridir. Xalq so‘zi. – 2017. – 4 sent.
10. Nurmuxammedova G.B. Ichki ishlar organlarida korrupsiyaga qarshi kurashishda jamoatchilik nazorati sub’ektlarining vakolatlari // Huquqiy tadqiqotlar jurnali. – 2018. – №7. – B. 51.